

HET REFERENTIEADRES VOOR DAKLOZEN

Nieuwe omzendbrief

- Omzendbrief betreffende de coördinatie en bijwerking van de richtlijnen in verband met het referentieadres voor daklozen

07/07/2023

De toepassing van het referentieadres voor daklozen blijkt moeilijk in de praktijk.

Daarom zijn de POD MI en IBZ rond de tafel gaan zitten om de gemeenschappelijke richtlijnen af te bakenen om deze procedure te verduidelijken en uniform te maken.

De daklozenverenigingen werden in het verleden eveneens betrokken bij deze werkzaamheden

(o.a. tijdens vergaderingen in okt 2017, dec 2017 en maart 2018; en via schriftelijke weg in okt 2017 en augustus 2018)

Deze nieuwe omzendbrief is het resultaat van een lang werk; waarbij werd getracht om de uiteenlopende zienswijzen van de verschillende actoren te verzoenen.

Het is een uitgebreid document waarin alle voorwaarden en de gehele procedure aan bod komen.

Deze omzendbrief vervangt alle vorige omzendbrieven.

Tijdens deze presentatie zal vooreerst worden stilgestaan bij de communicatie en de belangrijkste elementen van deze nieuwe omzendbrief.

Vervolgens zal de volledige omzendbrief worden toegelicht.

Voor de doelgroep van de daklozen werd een informatiefolder opgesteld, in samenwerking met de dienst Ervaringsdeskundigen.

Ten aanzien van de gemeenten en OCMW's zijn video's met uitleg beschikbaar om een gemeenschappelijke visie op de toepassing van deze omzendbrief te verzekeren.

Belangrijkste elementen van de nieuwe omzendbrief

- Het referentieadres bij een natuurlijk persoon blijft behouden (op vraag van de daklozenverenigingen), mits verplichte tussenkomst van het OCMW (=compromis);
- De rol van OCMW en gemeente wordt verduidelijkt; elkeen heeft zijn bevoegdheid :
  - Het OCMW beslist autonoom over de hoedanigheid van dakloze
    - **Verduidelijking inzake het tijdelijk verblijf bij een particulier** : geen maximumtermijn, maar redelijke termijn in functie van concrete omstandigheden
    - **Verduidelijking inzake de behoeftigheid** : ook personen met een inkomen/uitkering kunnen als dakloos worden beschouwd
  - De gemeente is uitsluitend bevoegd voor de inschrijving in de bevolkingsregisters
    - Een dakloze zal *in uitzonderlijke gevallen* toch kunnen worden ingeschreven op een hoofdverblijfplaats

Belangrijkste elementen van de nieuwe omzendbrief

- Gehele procedure wordt uitgebreid omschreven :
  - Expliciete vermelding dat geen andere steunaanvraag vereist is;
  - Herinnering aan bevoegdheidsregels;
  - Vermelding van beroepsprocedure (tegen beslissing OCMW – arbeidsrechtbank; tegen beslissing gemeente – Raad van State)
- Vlottere procedure :
  - Reeds een positieve beslissing van het OCMW mogelijk, zelfs wanneer de dakloze nog niet is afgevoerd van ambtswege;
  - Attesten worden (mits akkoord van de betrokkene) rechtstreeks overgemaakt door de OCMW's aan de gemeenten;
  - Duidelijke termijnen voor de behandeling van de attesten
- In het belang van de dakloze :
  - Duidelijke richtlijnen inzake de steunaanvraag (ontvangstbewijs) en de contactwijze van de dakloze, opdat deze tijdig en voldoende geïnformeerd kan worden

Hierna volgt een bespreking van de
nieuwe omzendbrief

Onze presentatie volgt de structuur van de omzendbrief :

- I. Doel van het referentieadres en doelgroep
- II. Deel OCMW – hoedanigheid van dakloze
- III. Deel gemeente – te controleren voorwaarden
- IV. Procedure

Wettelijke basis

- Het referentieadres voor **daklozen** wordt geregeld in:
  - **Artikel 1, § 2** van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters, de identiteitskaarten, de vreemdelingenkaarten en de verblijfsdocumenten;
  - **Artikel 20, §3** van het koninklijk besluit van 16 juli 1992 betreffende de bevolkings- en vreemdelingenregisters.

Er kan eveneens verwezen worden naar de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de OCMW's

I. Doel en doelgroep

Doel van het referentieadres voor daklozen :

1. Administratieve verankering en het ontvangen van briefwisseling
2. Aanspraak kunnen maken op alle administratieve en sociale voordelen waarvoor een inschrijving in de bevolkingsregisters vereist is

Bijvoorbeeld: geldige identiteitskaart, recht op werkloosheidsuitkeringen, recht op gezinsbijslag, aansluiting bij een ziekenfonds, ...

I. Doel en doelgroep

De omzendbrief betreft daklozen (niet gedetineerden)

Overeenkomstig wet betreffende bevolkingsregisters :

1. Belgen;
2. Vreemdelingen die voor een periode van meer dan drie maanden in België zijn toegelaten of mogen verblijven en zich daar mogen vestigen;
3. Vreemdelingen ingeschreven om een andere reden in overeenstemming met de bepalingen van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

Geen inschrijving in het wachtregister

Hoofdverblijfplaats op het Belgisch grondgebied

I. Doel en doelgroep

Twee mogelijkheden voor de inschrijving op een referentieadres :

- Bij het OCMW
- Bij een natuurlijk persoon

Gelijkaardige procedure :

Steeds een tussenkomst van het OCMW en de gemeente

→ samenwerking tussen het OCMW en de gemeente, elk van deze autoriteiten speelt een rol binnen de grenzen van haar bevoegdheid

Schema deel OCMW

Steunaanvraag bij het OCMW

Sociaal onderzoek door het OCMW - 3 te controleren voorwaarden:

- recht hebben op maatschappelijke dienstverlening
- dakloos zijn
- afgevoerd zijn van ambtswege uit de bevolkingsregisters

In geval van referentieadres bij een natuurlijke persoon: de aanwezigheid van de toestemming van de natuurlijke persoon nagaan

De 3
voorwaarden
zijn vervuld

Positieve beslissing voor de
betrokkene
+
Versturen Model 1 naar de
gemeente
(en toestemming van de
natuurlijke persoon)

De 3de
voorwaarde is
niet vervuld

Positieve beslissing voor de
betrokkene
+
Versturen Model 2 naar de
gemeente
(en toestemming van de
natuurlijke persoon)

De 1ste voorwaarde
en/of de 2de
voorwaarde is niet
vervuld

Negatieve
beslissing

Schema deel gemeente

Ontvangen
Model 1 door de
gemeente

Ontvangen
Model 2 door de
gemeente

Procedure tot
afvoering

Zo nodig, de toestemming van de natuurlijke persoon controleren

Inschrijving op het referentieadres,
behalve indien de dakloze ingeschreven kan worden op een hoofdverblijfplaats

Communicatie naar de betrokkene, het OCMW en desgevallend de
natuurlijke persoon

II. Deel OCMW – Hoedanigheid van dakloze

Drie voorwaarden:

1. Recht op maatschappelijke dienstverlening ;
2. Dakloos zijn;
3. Van ambtswege afgevoerd zijn;

Een specifieke voorwaarde ingeval van een referentieadres bij een natuurlijk persoon:

4. *Toestemming van de persoon*

Recht op maatschappelijke dienstverlening

- Tussenkomsst van het OCMW inzake het *referentieadres* is een vorm van maatschappelijke dienstverlening;
- *Voldoen aan de algemene toekenningsvoorwaarden van maatschappelijke dienstverlening* (geen dringende medische hulp)
- *Deze hulp kan preventief zijn* : om te vermijden het recht op sociale uitkeringen of andere rechten te verliezen

Dakloos zijn

“Een persoon die niet over een eigen woongelegenheden beschikt, die niet de middelen heeft om daar op eigen krachten voor te zorgen en daardoor geen verblijfplaats heeft of die tijdelijk in een tehuis (of bij een particulier) verblijft in afwachting dat hem een eigen woongelegenheden ter beschikking wordt gesteld”.

- De hoedanigheid van dakloze wordt beoordeeld door het OCMW tijdens het sociaal onderzoek op basis van deze definitie;
- De feitelijke situatie is bepalend;
- De gemeente kan deze hoedanigheid niet betwisten.

2 elementen:

- Een gebrek aan eigen woongelegenhheid;
- Een gebrek aan bestaansmiddelen

Gebrek aan eigen woongelegenhheid

= een privéwoning of een woning voor eigen, maar daarom niet noodzakelijk exclusief gebruik, zonder dat de aanvrager noodzakelijk eigenaar of huurder is

Verschillende situaties:

- Geen verblijfplaats : Personen op straat of in openbare gebouwen die geen woning zijn (stations, enz.)
- Tijdelijke verblijfplaats:
  - Bij een particulier;
  - In een instelling.

Tijdelijk verblijf bij een particulier

Er moet een redelijke termijn worden toegepast door het OCMW

In functie van de concrete persoonlijke situatie en de beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen in die welbepaalde regio

Tijdelijk verblijf in een instelling

Gebrek aan bestaansmiddelen

Behoeftig zijn = geen financiële middelen hebben om over een eigen woongelegenheden te kunnen beschikken

OCMW beslist geval per geval op basis van sociaal onderzoek

Niet *a priori* een maximumbedrag van inkomsten bepalen

Socialezekerheidsuitkering/inkomen uit arbeid

Van ambtswege afgevoerd zijn

Om te kunnen worden ingeschreven op een referentieadres moet de betrokkene van ambtswege zijn afgevoerd

(≠ afvoering naar het buitenland)

... maar, indien de betrokkene nog is ingeschreven in de bevolkingsregisters op een adres dat niet meer met de werkelijkheid strookt

→ Het OCMW kan toch een positieve beslissing nemen (model 2)

III. Deel gemeente - Voorwaarden

Op basis van de ontvangst van het OCMW-atteest zal de gemeente de volgende voorwaarden nagaan

- Indien nodig, de toestemming van de natuurlijke persoon controleren;
- Indien nodig, de procedure van afvoering van ambtswege opstarten binnen een termijn van een maand na de ontvangst van model 2;
- Nagaan of de dakloze niet als hoofdverblijfplaats kan worden ingeschreven

Niet kunnen worden ingeschreven als hoofdverblijfplaats

- Het referentieadres is een uitzondering
  - Ze kan enkel plaatshebben wanneer geen enkele inschrijving als hoofdverblijfplaats mogelijk is;
  - Zelfs ingeval van een positieve beslissing van het OCMW om tussen te komen in een referentieadres, kan de gemeente overgaan tot een inschrijving als hoofdverblijfplaats **in het uitzonderlijke geval** waarin de dakloze op deze manier kan worden ingeschreven
- Een inschrijving als hoofdverblijfplaats is mogelijk :
  - Verblijf in een instelling;
  - Opvang bij een particulier;
  - Voorlopige inschrijving.

Niet kunnen worden ingeschreven als hoofdverblijfplaats

- Verblijf in een instelling
  - Verblijf van minstens 3 maanden → inschrijving als hoofdverblijfplaats in de instelling
  - Verblijf van minder dan 3 maanden → inschrijving als dakloze op een referentieadres bij het OCMW of bij een natuurlijk persoon

Niet kunnen worden ingeschreven als hoofdverblijfplaats

- **Opvang bij een particulier**

Na een duur van **6 maanden verblijf bij dezelfde particulier** gaat de gemeente na of een inschrijving moet plaatshebben op het adres van de particulier

(zelfs indien het OCMW van oordeel is dat de persoon nog steeds dakloos is)

Niet kunnen worden ingeschreven als hoofdverblijfplaats

- Voorlopige inschrijving

Iedereen wiens hoofdverblijfplaats onbetwistbaar is gevestigd in gebouwen waarin permanente bewoning niet is toegelaten omwille van veiligheid, netheid, stedenbouwkunde of aanpassing van het grondgebied

Voorbeelden : personen die hun hoofdverblijfplaats gevestigd hebben in een caravan, chalet, op een camping, op een privaat terrein, in een geankerde woonboot, ...

IV. Procedure

1. Indienen van een steunaanvraag
2. Het bevoegde OCMW
3. Sociaal onderzoek en beslissing van het OCMW
4. Beslissing van de gemeente inzake de inschrijving
5. Opvolging en stopzetting van het dossier door het OCMW
6. Schrapping door de gemeente

Steunaanvraag indienen bij het OCMW

- Ontvangstbewijs
- Aandacht voor de contactwijze van de dakloze
- De verleende steun beperkt zich niet tot een referentieadres

Bevoegdheidsregels van de wet van 02/04/1965 zijn van toepassing

- Dakloze persoon → feitelijke verblijfplaats op de datum van de steunaanvraag
(Adres van de natuurlijk persoon is niet bepalend)
- Onbevoegd → binnen 5 kalenderdagen overmaken aan bevoegd OCMW (en eventueel bevoegdheidsconflict)

Sociaal onderzoek en beslissing

Ingevolge zijn sociaal onderzoek zal het OCMW oordelen of aan de hogervermelde voorwaarden voldaan is (! geen bijkomende voorwaarden)

Indien aan de voorwaarden voldaan is :

positieve beslissing ten aanzien van de dakloze (contactwijze + 30 dagen)

+

attest voor de gemeente (van OCMW of natuurlijk persoon)

- Elektronische verzending (mits akkoord van de persoon)

- Ontvangstmelding door de gemeente

Sociaal onderzoek en beslissing

2 types attestaten :

Model 1 wordt afgeleverd wanneer het OCMW heeft vastgesteld dat de betrokkene van ambtswege is afgevoerd

Model 2 wordt afgeleverd:

- wanneer het OCMW vaststelt dat de betrokkene nog ingeschreven was in de bevolkingsregisters van een gemeente, maar van mening is dat deze inschrijving niet meer overeenkomt met de werkelijkheid; *of*
- wanneer de betrokkene afgevoerd was voor het buitenland door de gemeente, maar het OCMW van mening is dat deze afvoering niet meer overeenkomt met de werkelijkheid

Sociaal onderzoek en beslissing

Indien uit het sociaal onderzoek blijkt dat niet aan de voorwaarden voldaan is:

Negatieve beslissing ten aanzien van de dakloze (contactwijze + motivatie)

- Beroep mogelijk bij arbeidsrechtbank

Beslissing van de gemeente

Ingeval van een positieve beslissing van het OCMW, ontvangt de gemeente een attest tot toekenning van een referentieadres

- Op basis van model 1

De gemeente schrijft de betrokken in:

- op het adres van het OCMW → termijn van 15 dagen
- op het adres van de natuurlijke persoon → termijn van 30 dagen

De gemeente licht het OCMW elektronisch in over deze inschrijving en vervolgens licht het OCMW de betrokkene in

In het uitzonderlijke geval dat de gemeente zou vaststellen dat de betrokken persoon toch zijn hoofdverblijfplaats ergens vestigde of vestigt
→ beslissing tot weigering van het referentieadres

- Op basis van model 2

- *Regularisatie van de inschrijving die niet meer strookt met de werkelijkheid*

Een procedure tot afvoering van ambtswege wordt opgestart en afgehandeld binnen een termijn van 1 maand

- Ofwel negatieve domiciliecontrole → afvoering van ambtswege;
- Ofwel positieve domiciliecontrole → beslissing tot weigering van het referentieadres

- *Regularisatie van de afvoering voor de vreemdeling die niet meer strookt met de werkelijkheid*

Domiciliecontrole op het laatste inschrijvingsadres

- Ofwel negatieve domiciliecontrole → de betrokkene moet aantonen dat hij minstens drie maanden op het grondgebied heeft verbleven → afvoering van ambtswege;
- Ofwel positieve domiciliecontrole → ambtshalve her-inschrijving + beslissing tot weigering van het referentieadres

Driemaandelijkse opvolging

- De dakloze moet minstens 1 maal per trimester aanmelden bij het OCMW
- Informatie moet duidelijk meegedeeld worden bij de toekenning van een referentieadres
- Controle van de voorwaarden
- De gemeente kan, indien zij dit noodzakelijk acht, maximaal 1 keer per trimester aan het OCMW vragen of nog aan de voorwaarden is voldaan

Wijziging in bevoegdheid van het OCMW

- Referentieadres bij een OCMW:
beslissing tot schrapping van het referentieadres ten aanzien van de dakloze
+ attest van schrapping voor de gemeente
- Referentieadres bij een natuurlijk persoon:
geen schrapping van het referentieadres,
attest van wijziging van bevoegdheid voor de gemeente

Elektronische verzending + ontvangstmelding door de gemeente

Dakloze dient steeds te worden geïnformeerd + afschrift van het attest naar het **nieuw** bevoegd geachte OCMW voor continuïteit

Niet meer aan de voorwaarden voldaan

Beslissing tot stopzetting ten aanzien van de dakloze (motivatie)
(alvorens beslissing te nemen, dakloze informeren)

+

attest van schrapping voor de gemeente

Elektronische verzending + ontvangstmelding door de gemeente

Schrapping door de gemeente

De gemeente schrapt het referentieadres in de volgende gevallen:

- Op basis van het attest van schrapping afgeleverd door het OCMW;
- naar aanleiding van een inschrijving van de betrokkene op het adres van zijn/haar effectieve hoofdverblijfplaats, op eigen aanvraag of van ambtswege;
- Naar aanleiding van de schriftelijke aanvraag van de schrapping van het referentieadres van de natuurlijke persoon, op het adres waarop de dakloze was ingeschreven.